

עטרת שלום

עלון שבועי טעי"י מוסדות קאמרון בארה"ק. רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת בשלה. שבת שירה

בס"ד, עש"ק פרשת בשלה
ט' שבט תשע"א - שנה ב' גליון נ"ד

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ש

הרה"ג מוצ"ש ר"ת	מוצי"ש	ר"ת
ירושלים	4:21	5:37
בני ברק	4:35	5:38
ניו יורק	4:34	5:37
קאנאדא	4:20	5:26

נא לשמור על קדושת הגליון

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לעתיד לבוא כמבואר ממרן הארז"ל (לקוטי תורה זכריה), שנעשה מעין הגאולה דלעתיד לבוא, 'לי לישועה' ישועה וגאולה פרמית. כי ביום הזה הוא הזמן של 'אלהי אבי וארמננהו' נוטריקון וארומ"ם ה"ו, שמתרומם ו"ה משם הוי"ה ל"ה בחינת 'אבי'.

וזהו גם כן הטעם מה שנקרא השבת בשם 'שבת שירה'. כי שירה בגי' ת"ק י"ה, והענין כי מבואר ממרן הארז"ל בלקוטי תורה (פרשת ואתחנן) וז"ל: דע, כי יש מלאך ממונה על התפילות, ומעלה אותן מן הארץ עד לרקיע שהוא מהלך ת"ק שנה, והוא מעלה אותן בכח שם י"ה, שעמו צייר השם יתברך עולמים, ועל אותן המלאכים המעלים התפלות נאמר והגליהם הגל ישראל (יחזקאל א ז), שעולה ת"ק י"ה.

וכן הוא הבחינה של שבת שירה, שיכולים לעלות ע"י שם י"ה, את ו"ה משם הוי"ה עד רום המעלות והמדרגות והעולמות, עד שיהיו כבחינת שם י"ה.

הקב"ה יעזור שזוכות שיש היום עליית השכינה, כמו כן יהיה לכל אחד ואחד עליה בתורה ועבודה, וממילא יהיה נשפע מלמעלה שפע וברכה והצלחה בגשמיות, כמו שכתב רש"י (טו לז) בפרשת המן, וז"ל: שבימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה, והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מהיכן נתפרנס, הוציא להם צנצנת המן, אמר להם אתם ראו דבר ה', שמעו לא נאמר, אלא ראו בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו. והקב"ה יעזור שיהיה ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

(ליל שב"ק ט"ו בשבט תש"ע לפ"ק)

צדקיהו, וכך אתא צדקיהו אתפגים סיהרא, ביה זמנא (איכה ב א) השליך משמים ארץ, ואתחשכא האי ארץ. ולזה נחרב או הבית המקדש. עכ"פ רואים שחמשה עשר מרמו שהשכינה היא בתכלית השלימות.

וזה הבחינה רצה עמלק לקלקל, כמו"ש 'ויאמר כי יד על כס יה מלחמה להוי"ה בעמלק מדר דר' (לקמן ז טו), ופרש"י ז"ל, שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו. שרצה להפריד בין י"ה לו"ה משם הוי"ה, שלא יקיימו את התורה ומצוות בחינת ו"ה, בהבנה ושכל בחינת י"ה בחינת חכמה ובינה, רק שיקיימו את התורה כמצוות אנשים מלומדה (ישעיה כט יג), ועי"ז לא יהיה השכינה בחינת ה' משם הוי"ה בשלימותא.

וזהו הענין של ראש השנה לאילנות, שהיא דייקא בחמשה עשר לחודש (ראש השנה פ"א מ"א), לרמו שאז הוא הזמן שאפשר לתקן ולעלות השכינה למקומה, ולחברה לי"ה משם הוי"ה, ואז יהיה שם הוי"ה בשלימות. וכמו שמבואר ממרן הארז"ל (שער הכוונות דרושי ראש השנה ד"ו), שארבעה ראשי שנים, מרמזים על ארבעה מדרגות שיש בעליית השכינה. ולזה כתוב במשנה (הג"ל) 'ראש השנה לאילן' לשון יחיד, לרמו ליחוד הוי"ה אדנ"י שבגי' איל"ן, הנעשה ביום הזה, שהוא תיקון השכינה.

ובזה נבוא לפרש הפסוק שהקדמנו, שמרמו על היום הזה, כי 'עוז' בגי' שם אלהי"ם עה"כ, שמרמו על חצי הראשון של חודש שבט שהוא בחינת דינים, אבל אח"כ 'זמרת יה' שמחמשה עשר לחודש נכרת כל הדינים, ומתחילים ימי הרחמים ורצון, ולכן 'יהי' בגי' שם יהי"ה שהוא השם שיהיה

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארמננהו (טו ב).

אפשר לפרש הפסוק הזה, וגם לקשר הענין של ראש השנה לאילנות, ושבת שירה. כי הנה ידוע מה שאיתא בזוה"ק (ח"ב יב. עה). עה"פ ותצפנהו שלשה ירחים (שמות כ ב), אלון תלת ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא, ומאי נינהו תמוז אב טבת. אבל במקום אחר כתוב בזוה"ק (ו"ה צב ד) טבת שבט ותמוז.

והמגיד הרה"ק רבי ישראל מקאזניץ זלה"ה בספרו הקדוש עבודת ישראל (פרשת ויגש) מתרין, שבאמת הכול הוא רק שלשה חדשים, כי בשבט הוא רק עד חצי החודש דינים, כי מחמשה עשר שבו הוא ראש השנה לאילנות שמתרומם קרן הקדושה, וכן באב הוא רק עד חצי החודש דינים, כי לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב (תענית פ"ד מ"ח), שמאז הוא ימי הרחמים והמתקת הדינים, ולכן אין סתירה שבאמת השלשה ירחים הם תמוז וטבת, וחצי אב וחצי שבט ע"ש.

ובפרט שהלבנה בחמשה עשר הוא במולאו בשלימותא, שמרמו לתיקון ושלימות של השכינה, כי הלבנה מרמזת להשכינה כידוע (זוה"ק ח"ג רפב). ולכן מבואר בזוה"ק (ח"ב פה). וז"ל: ביומוי דשלמה קיימא סיהרא באשלמותא, דקיימא בחמשה עשר, כמה דתנינן אברהם יצחק יעקב יהודה פרץ חצרון רם עמינדב נחשון שלמון בועז עובד ישי דוד שלמה, כד אתא שלמה קיימא סיהרא באשלמותא. אבל ביומוי דצדקיהו קיימא סיהרא בפגומותא ואתפגים, דתנינן ביומוי דצדקיהו אתפגים סיהרא, ואתחשכו אנפיהו דישאל, פוק וחשוב, רחבעם אביה אסא יהושפט יהורם אחזיהו יואש אמציהו עוזיה ויתם אחז יחזקיהו מנשה אמן יאשיהו

רצה לומר שאמרו רו"ל בביצה (טז ע"א) תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה, אמר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה, מניח את השניה ואכל את הראשונה. אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים, שנאמר ברוך ה' יום יום. וכן איתא במסכת שבת (קט ע"א) אמר רבי חייא בר אבא, פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא, והביאו לפניו שלחן של זהב משויי ששה עשר בני אדם, וששה עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו. וקערות וכוסות וקיתונות וצלוחות קבועות בו. ועליו כל מיני מאכל, וכל מיני מגדים ובשמים. וכשמניחין אותה, אומרים: לה' הארץ ומלוואה וכו'. וכשמסלקין אותה, אומרים: השמים שמים לה, והארץ נתן לבני אדם. אמרתי לו בני כמה זכית לכך, אמר לי קצב הייתי, ומכל בהמה שהיתה נאה, אמרתי זו תהא לשבת. אמרתי לו, אשריך שזכית למצוה זו, וברוך המקום שזיכך למצוה זו.

נמצא שזהו שאמר הכתוב הקדוש על ידי משה רבינו 'ויאמר משה' לישראל, 'אכלהו היום' בקדושה ובטהרה, היינו תלמידי חכמים שהם אפילו בחול בבחינת שבת (זה"ק ח"ג כט:), או הם מקיימים דברי הלל הזקן 'כי שבת היום' בכס ג"כ 'להויה', ולזה 'וברוך ה' יום יום' כי בכל יום אתם בבחינת שבת. ונראה מכאן שהלכה כדברי הלל הזקן רק אצל תלמידי חכמים, אבל אצל פשוטי עם בני ישראל הקדושים, אמר הכתוב כדברי שמאי הזקן כמו שרואים מחז"ל במסכת שבת הנ"ל, כלומר, 'אכלהו היום' וזכור באכילה זו אם תמצא נאה הימנה, יהיה אכילה זו של יום זה לצורך 'שבת להויה', וזה מה שאכלת היום, וזכור 'כי שבת היום' היינו ביום זה תזכור שיש שבת קודש, ותחליפנו אם יש לך בהמה נאה הימנה. וכן כיוצא בשאר דברים, כנודע למשכיל דקדושה והבן. 'היום לא תמצאוהו בשדה' היינו כי ביום השבת לא תוכל לעשות כן, אפילו לשבת אחרת, ומכ"ש לימי החול, כי אין שבת מכין לחול כנודע. אלא דייקא בחול, אם תמצא נאה הימנה תשאיר לכבוד שבת.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיֹּאמֶר הוֹי"ה אֵל מֹשֶׁה כְּתֹב זֶאת זְכוּרָתְךָ בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאַזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מַחֲזֵה אֲמִיחָה אֶת זְכוּר עִמְלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם (יד יד).
אפשר לומר שהתורה מרמזת לנו שצריך האדם לכתוב בספר כל מה שהבורא עולם נתן לו לחדש חידושין דאורייתא, כדי שיהיה 'גדיל תורה ויאדיר' (ישעיה מב כא). וזה החלי בעזרת השם יתברך עפ"י מה ששמעתי מפה קדוש של כ"ק הגה"ק צ"ע מרן בעל המנחת אליעזר ממונקאטש זע"א על מה שאמר שלמה המלך ע"ה בקהלת (יב יב) 'עשות ספרים הרבה עד אין קץ' כי זה ידוע שהיו צריכים להיות בגלות מצרים ארבע מאות שנה בפועל, אבל בגלל שלא יכלו להתמהמה יותר, כי חו"ש היו נכנסים בשער הגנון של הטומאה, ואז לא היו יכולים לצאת ממצרים ח"ו כמבואר בספה"ק חסד לאברהם (מעין ב גר נז). ולכן לא היו שם רק כמנין רד"ו שנים, וחסר מן המנין מאה ותשעים שנה, ולזה אנו צריכים לתקן הק"ץ שנים הללו שלא נתקנו במצרים, ואז יהיה הקץ הגאולה, וזהו שאומרים (כפ"ט לחנוכה) וקרב ק"ץ הישועה. וזהו שאמר שלמה המלך 'עשות ספרים הרבה' שע"י שיחדשו ויחברו ספרים הרבה, או יהיה 'עד אין קץ' תיקון לק"ץ השנים, ובוה מקרב את הגאולה ודפח"ת. ולפי דבריו הקדושים יש לומר ג"כ כאן 'ויאמר הויה אל משה כתב זאת' וזאת נקראת התורה"ק כמ"ש זאת חקת התורה (במדבר יט ב), היינו שצריך האדם לחדש חידושין דאורייתא ולכתוב הכול 'זכרון בספר' והוא משום 'כי מחזה אמת' ע"י אותיות התורה שמאל"ף ועד תי"ו 'זכר עמלק מתחת השמים' ויהיה התיקון בשלימות כב"א.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ וַיִּחַנּוּ לִפְנֵי פִי הַחִירָת יוֹג' (יד ב).
חסר תיבת לאמר. דלא גילה סוד הגנוז בזה, כדי שיאמינו, ובזכות האמונה נקרא היום (כמו שמביא רש"י עה"פ 'ויסעו' (יד טז) אין להם אלא ליסע, שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם, והם והאמונה שהאמינו כי יוצאו, לקרוע להם הים), אין לנו אלא דברי בן עמרם (רש"י יד ד), וגם 'ויסעו' אל הים ובה מים עד נפש, ובמסירות נפש בא להם ישועות ה' כהרף עין.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁלַח אֹתָם חַנִּים עַל הַיָּם כָּל סוֹס רֶכֶב פָּרְעֹה וּפָרָשָׁיו וַחִילוּ עַל פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַּעַל צַפֵּן (יד ט).
והיה [עושה פרעה] זה בחכמה נפלאה, כי פרעה היה מכשף וחכם גדול, אם ראה שמושיעין של ישראל ילקה במים קודם שנולד משה (לעיל ברש"י א כב), למה לא ראה שיטבע הוא וחילו בים סוף, אלא כל שית אלפי שני הוה תליא בשעתא קמייתא (זה"ב קעו:), בשעה שנברא העולם ראה וספר וחקר ומנה את כל בריו ובריה ואת אשר נגזר עליה, ולכל בריו יש מזל ונרשם זה בכוכבים ומזלות. ולישראל עם הקודש נתן להם תורת אמת. וכשהם מחדשים חדושי תורה כנגלה ונסתר, נברא שמים חדשים וארץ חדשה (זה"א ה), ואלו העולמות ממזל עליון עתיקא נבראו בכל שעה (כמבואר שם בזה"ק), ממזל הכולל כל י"ב מזלות, וכופה כל י"ב מזלות דסיטרא אחרא הידועים.

וצורת זה האיש נתקשר שם במזל, ונעשה בריו חדשה ואין שם אותו גזירה כלל בטל ומבטל, וזהו על ידי התורה הנדרשת בשלשה עשרה מדות, וזהו קריעת ים סוף בעתיקא תליא (זה"ב נב:). ודע שפרעה וערב רב ודור המדבר, הכל משורש אחד קריין דאדם הראשון ודור המבול, ובשעת בריאת שמים וארץ ובשעת הבריאה, נרשם שחלק מהם יניחו על הים ולא יטבעו, וחלק מהם יטבעו בים, והקב"ה בחכמתו הרמה 'דמיתוך רעיית' (שיר השירים א ט), 'וכל סוס פרעה ופרשיו וחילו חנו על הים', וזה הטעה לפרעה שראה במייר שלו שהוא יחנה על הים וישראל יטבעו בים סוף. ולזה 'כשהשיגו אותם' בהשגה, ראו 'חנים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו' וישראל יטבעו בים. ובאמת היה קיטרוג (זה"ב קעו:), כי גם שרו טעה בזה, והיה הדין שיטבעו ישראל, כי כך נרשם כמעשה בראשית שיעמוד פרעה וכל חילו על הים, על ידי שמות הטומאה שלו 'תורישמו' (לקמן טו ט) גומריקון רי"ו שמו"ת כידוע, וישראל יטבעו בים סוף, וכך היה הרשימה בכל הנבראים ומזלות. ולזה היה קריעת ים סוף קשה מאד, וישראל עדיין לא קיבלו את התורה, ולא יצאו מחיוב מזלות, אם לא בכח רצון הפשוט בעתיקא תליא מלחא.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וּפְרָעָה הַקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נִסְעָה אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מֵאֵד וַיִּצַּעְקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הוֹי"ה (יד י).
הרע הוא כסא אל הטוב, כי אם לא היה רע לא היה טוב, כי הרע מבחין את הטוב, וכמו פרעה הקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים (שמו"ד כא ה). ולפעמים הוא כדרך 'פרעה הקריב' כי כמה רשעים שמצערין לצדיק, ומדברין אליו סרה מה שלא חשב מימיו ולא עבר במחשבתו כלל, ואז הרשע נקרא לבוש ומיצר אל הצדיק שישפוך נפשו לפני קונו במסירת נפש, 'קראתי מצרה ענני' (תהלים קכ א), וזהו קישוטי השכינה והכנה אל היחוד, שגורם להתפלל ממצר, ונעשה יחוד התפלה בלב אחד הכלה עם דודה. וכן יש קישוטי שכינה בסוד ימין, על ידי הרווחה ושמחה והרחבות הדעת והצלחה ומנוחה, בא לידי התפשטות הגשמיות בתפלה.

(זהר ח' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי שֶׁבַת הַיּוֹם לְהוֹי"ה הַיּוֹם לֹא תִמְצְאוּהוּ בַשָּׂדֶה (טז כה).

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

דיני היסח הדעת בתפילין. סימן כח

מורין, והוא שיהיה נפשו דבוקה באלקיו וביראתו. ואם הוא טרוד מאד בעסקיו או בענינים אחרים אסור שיהיו תפילין על ראשו^א, וכל זה מדין התורה^ב. אבל מרן האר"י אמר שלכתחלה מי שמאיר עליו אור וחיות אלהות של תפילין אל יפנה דעתו מן התפילין אף רגע אם לא בעת עסקו בעיון התורה, וכן באמירות הפרשיות והזמירות שהם דברי תורה ממש, ובעת קריאת שמע^ג ותפלה, אבל באמירות ברכות קריאת שמע ושאר ענינים אל יפנה דעתו רגע מקדושת וחיות התפילין^ד, ומן התורה אף בעת עסקו בתורה ותפלה חייב למשמש בהם בכל עת שנזכר שהתפילין על ראשו^ה, ובכל מימוש צריך לברך^ו:

~~~~ מסגרת השולחן ~~~~

נודע מ"ש חז"ל שאסור להסיח דעתו מתפילין, ואפילו בהיותו מתפלל, ובכל רגע צריך לחזור ולכוין בהם, זולת בעת שאתה עוסק בתורה איזה זמן שיהיה, או בעת שאתה מתפלל תפילת י"ח, אבל בכל שאר התפילה צריך לכוין בהם בכל רגע. וכ"כ במג"א סימן לד סק"ב - בשעת תפילה א"צ למשמש בהם דבלאו הכי אסור בשחוק וקלות ראש. אמנם בפמ"ג שם כתב - ומ"מ מצוה מן המובחר שלא יסיח דעתו כלל מתפילין אפילו בק"ש ותפלה. ובביאה"ל שם ד"ה ישן כתב - אף דבפמ"ג כתב דמצוה מן המובחר שלא יסיח דעתו כלל מתפילין אפילו בשעת ק"ש ותפלה לא סתמתי כן, כי הבה"ט בשם האר"י ז"ל כתב להיפך, ובפרט שמצאתי בספר אור זרוע וז"ל בסימן תקפ"ה וכו' הלכך כשאדם מכוין לבו בתפלתו או בהלכה שלו אין זה היסח הדעת דכ"ש דאיכא יראת השם עכ"ל.

ז. בפע"ח ובשעה"כ הנ"ל לא הזכיר ק"ש רק בתפלת שמונה עשרה ודברי תורה, ועיין בשטמ"ק (מנחות לו): שכתב - הקשה הר"ר שמחה כיון דתפילין בעו כונה איך יכול להתפלל או לקרוא ק"ש בהם דהא אינהו נמי בעי כונה ותיריך דהעוסק במצוה פטור מן המצוה כיון דא"א לקיים שניהם ע"ש. הרי שהזכיר ק"ש. ועיין באחרונים שדנו בדבריו ואכמ"ל.

ת. באוצר החיים ואתחנן (מצוה תכב דף נא ע"ב) כתב רבינו וז"ל: ואסור להסיח דעתו מהם, ועיקר היסח הדעת שנשכח הימנו אם הולך בתפילין ונשכח ממנו לגמרי והרי זה פורק עול ומסלק אור המוחין, אבל אם לא נשכח ממנו לגמרי ועומד באימה ודעתו על התפלה ועל התורה שלומד לא ניתנה תורה למלאכי השרת, ואם שגית בהלכה הזאת השם יכפר.

ט. בסידור הרב בעל התניא כתב - וחייב אדם למשמש בתפילין בכל פעם שנזכר מהם וכו', זולת כשעוסק בתורה ובתפלת י"ח שאז אין בהם משום היסח הדעת, ואעפ"כ בכל פעם שנזכר מהן ימשמש בהן. ועיין לעיל מש"כ בדברי המג"א והפמ"ג.

י. בגמ' סוכה (דף מו.) - אמר ר' זוטרא חינאי ליה לרב פפי דכל אימת דמנח תפילין מברך, רבנן דבי רב אשי כל אימת דמשמשי בהו מברכי. ותבב הבי' בסימן כה (ד"ה וכל שעה) שכן פסקו התוס' וספר התרומה וסמ"ג וגי' וכן נראה מפירוש רש"י, ע"ע בבי' מה שהאר"י בזה ואיזה ברכה מברכין. וע"ע לקמן סימן מד.

א. אסור להסיח דעתו מן התפילין^א, כי התפילין הם אור וחיות הנשמה מאירה על האדם אור וחיות אלהות, והמסיח דעתו ומהרהר בענינים אחרים מסלק אותן האורות ועושה פגם גדול למעלה, ומן התורה אין איסור אלא אם עומד בקלות ראש ומסיח יראת השם מלבו, אבל לעסוק במשא ומתן ומקיים בכל דרכיך דעהו אף שאין דעתו ממש על התפילין לית לן בה^ב, ומכל שכן כשעוסק בדברי תורה ויראה, כי היסח הדעת אצל נטילת ידים נקרא גם כן כשמסיח דעתו מלאכול עוד אבל פשוט שאין צריך שיהיה דעתו בכל רגע על הידים^ג, וכן כאן אינו נקרא היסח הדעת אלא כשמסיח דעתו לגמרי על מה שהתפילין

א. גמ' מנחות לו: - אמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה, קל וחומר מציץ, ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצחו תמיד שלא תסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה. ובשו"ע ס"א - חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה, שלא יסיח דעתו מהם.

ב. כ"כ רבינו יונה (ברכות יד: ד"ה ולא), וז"ל: דלא חשיב היסח הדעת אלא כשעומד בקלות ראש ובשחוק, אבל מתעסק בצרכיו אע"פ שמתעסק במלאכתו ואומנתו ואין דעתו עליהם ממש, אין זה נקרא היסח הדעת. מובא ברא"ש תפילין סימן כא ועיין בטור ובי' סימן מד. וע"ע בארה"ח בריש הסימן, ובשאגת אריה סימן לט שהאר"י בגדר היסח הדעת ע"ש.

ג. עיין בשוה"ט סימן קס ס"ז.

ד. כ"כ הרמב"ם (פ"ד מתפילין ה"ג) - מצטער ומי שאין דעתו מיושבת ונכונה עליו פטור מן התפילין שהמניח תפילין אסור לו להסיח דעתו מהן. ובשו"ע סימן לח ס"ט - מצטער ומי שאין דעתו מיושבת עליו ונכונה, פטור מפני שאסור להסיח דעתו מהם. וכ"כ בשו"ע הרב סעיף א', ומשנ"ב סימן מד סק"ג.

ה. עיין בארצות החיים בריש הסימן ובחיי אדם (כלל יד סעיף טו) דלהרמב"ם (פ"ד מתפילין ה"ד) איסור היסח הדעת הוא מדין תורה, שהרי יליפנין ק"ו מציץ שאין בו אלא אזכרה אחת ק"ו תפילין שיש בו הרבה אזכרות ע"ש. אמנם בתוס' (יומא ת. ד"ה ומה) כתבו דאינו ק"ו גמור דאורייתא אלא דרבנן ע"ש.

ו. בפע"ח (שער התפילין פ"י) כתב - וצריך שלא יסיח דעתו מן התפילין, בין בזמן התפלה, ובין כל היום כולו. זולת בשני זמנים אלו, או בעת תפלת י"ח בלחש, או בעת שהוא עוסק בתורה. ומורי זלה"ה, היה מזהיר בענין זה מאוד מאוד, כי ענין היסח הדעת גורם לסלק מוחין העליונים, ואין לך פגם גדול יותר מזה. וכבר ידעת, בכל עת שמעלין נשמת האדם למעלה ממדרגתה, מענישין אותו על עבירות קלות, כפי ערך עליות המדרגה ההיא, ופעם אחת ראה מורי זלה"ה, נשמת צדיק חכם גדול, שהיו דנין אותו, כשהיו רוצין להעלותו למדרגה העליונה גדולה, והיו מענישין אותו, על שפעם אחת היה מכוין בקדושת ובא לציון, באומרו לא נגע לריק ולא נלד לבהלה, ואז ע"י אותו כוונה שכח והסיח דעתו מן התפילין, וע"כ צריך להזהר מאד מאד. ובשעה"כ (ענין תפילין דרוש ה) - והנה

מעשה אבות

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירָאוּ הַתִּיַעֲבוּ וְיָרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת הוֹי"ה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם (יד יג).

בוכים מלאך המות בא לעיר. כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר. שמע מינה שאין שניהם ביחד בעיר, ובמקום שאליהו הנביא נמצא, אין שלמון למלאך המות. מיד נתעמר רבינו במליתו, והיה הוא בעצמו הסנדק וגם המוהל, כשגמר את הברכות הוציא סכום כסף מכיסו, ואמר: לכו קנו צרכי הסעודה ונערוך כאן סעודת מצוה. לפי פקודת רבינו ערכו מיד את הסעודה, נטלו ידיהם וישבו ואכלו, לפני ברכת המזון צוה רבינו לשיך יום ליבשה נהפכו מצוללים, וצווה לצאת בריקוד של מצוה, מרוב פחד עשו כדבריו, ופתאום באמצע הריקוד, פקח האב את עיניו, וביקש שילבישו אותו, משום שהוא מבקש גם כן להשתתף בריקוד, והלבישו את בגדיו וירד ממיטתו, ונכנס להשתתף בתוך הריקוד, ונעשה שם שמחה גדולה עד מאוד, איך שראו את ישועת השם באתגלות כוה.

סיפר רבינו הרה"ק רבי חיים יעקב מקאמרנא זי"ע, ששמע בעצמו מאחד מתושבי כפר אופורט, שהיה רגיל רבינו הרה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא זי"ע, לבקר בעירו אצל חסידיו, והנה זכרני, שפעם אחת בא רבינו הנה, ואין איש מאסף אותו הביתה, ותמה רבינו ושאל מה הסיבה לכך. ואמרו לו: שבאחד מבתי הכפר שוכבים שני אנשים על מיטותיהם: הבעל במצב של גסיסה אחרי מחלה קשה, ואשתו יולדת, והיום מלאו שמונה ימים לרך הנולד להם, וכל אנשי הכפר נמצאים שם ומחכים לציאת נשמתו של האב, כדי שיוכלו למול את ילדו ולקרוא לו בשם אביו, ומשום כך אין איש מאסף אותו הביתה.

כשמוע רבינו את הדבר אמר: הולכינו מיד לבית זה, נכנס ואמר: הכינו מיד את התינוק למילה, ואני מבטיח לכם שבמקום שאליהו הנביא שם, לא תהא רשות לאותו בעל הדבר, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ק ס: כלבים

הגה"ק רבי יעקב יהושע בן רבי צבי הירש זצוק"ל בעל הפני יהושע י"ד שבט תקט"ז

תולדותיו

נולד בשנת תתן אמ"ת ליעקב שנת תמ"א בעיר הגדולה לאלקים היא עיר קראקא, לאביו הקצין המפורסם רבי צבי הירש זצ"ל, ולאמו מרת מרים בת ר' אברהם הלוי זצ"ל, חתן הגאון המפורסם רבי יהושע זצוק"ל אב"ד קראקא בעל הימגיני שלמה' ושו"ת 'פני יהושע', בעיר הגדולה המלאה חכמים וסופרים נתגדל רבינו על ברכי גדולי העיר עד גיל תשע שנים שאו נסתלק זקינו אבי אמו רבי אברהם הלוי זצ"ל ואביו רבי צבי הירש זצ"ל, עבר לבית אבותיו בעיר הגדולה ריישא, בעיר ריישא הלך וגדל רבינו מעלה מעלה ושמנו נדף למרחוק עד שנלקח אחר כבוד לחתנו של הגדב רבי שלמה סג"ל לנדא מעיר לבוב, בעיר לבוב בבית חמי תמס כבר ישיבה והעמיד שם תלמידים ששתו בצמא את דבריו.

נס ההצלה

בימי שבתו של רבינו בעיר לבוב פרצה שם שריפה גדולה וליו נפשות מישראל נשרפו בשריפה הגדולה אשר שרף ה', ביניהם אשתו ובתו היחידה מאותה האישה ובניסי ניסים ניצל רבינו בעצמו מהשריפה כפי אשר חרט בעצמו השתלשלות העניינים בהקדמת ספרו 'פני יהושע' וז"ל: ואחת שהיא הנה קבלתי עלי לחובה ונדרתי בדבר הנודר בעת צרתי ביום חרון אף ה' יום ג' כסליו שנת תקס"ג לפ"ק בק"ק לבוב, שליו הייתי בביתי ורענן בהיכלי עם חבירים ותלמידים המקשיבים לקולי, ופתע פתאום היתה מעיר לגל הפוכה כמו רגע לא חלו בה ידים וקול זעקה לא שמענו כי עם קול הבערה יצאה לחלק ומראה אש גדולה והמתלקחת אשר עלה בארמנותינו ובחלונינו, על ידי כמה חביות גדולות ונוראות מלאים פולויר שהיה לשריפת אש, עד שנהרסו הבתים ממגורתם כמה בתים גדולים ובצורות חומה עד לשמים הושפלו עד לעפר ערו עד היסוד בהן, ונהרגו כששה ושלישים נפשות קדושות מישראל, ובתוך החללים גם כן מגורי ביתי זו אשתי הראשונה נ"ע ואמה ואבי אמה עד שהגיע גם כן לצרת הבת בתו הקטנה אחת היתה לאמה וחביבה עלי ביתר שאת. וגם אנכי הייתי מן הנפילים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ובאתי במעמקי מצולה בארץ התחתית ממש כבתוך המכבש מחמת כובד משא הגלי גלים שנפלו עלי קורות בתינו יותר מקורות בית הבד לא נתוננו השב רוחי ידי ואברי אינם ברשותי, אמרתי נזרתי בדמי ימי אלכה פוקדתי יתר שנותי לא אביט אדם עוד עם יושבי חלד, ומתיירא הייתי שלא יעשה ביתי קברי לנסקלין ולנשרפין לנהרגין ונחנקין עלי היו כולנה ארבעתן כאחת ודין ארבע מיתות עלי בטלו ממני, זאת ועוד אחת שקורות הבית רהיטין עציו ואבניו נדמו עלי כעדים גמורים, אמרתי פן יפגעו בי להיות יד העדים בי בראשונה להמיתני. אמנם בחמלת ה' עלי לא נתנני אלקים להרע עמדי וכמו ערך שלישי או רביעי שעה אחר ששקט וסר מזעף קול המפלה, רק עדיין קול שפעת המולת המון לאלפים ולרבבות הולך וסוער הרומסין על הגג ותבקע הארץ לקולם, ורבים אשר המיתו ברמיסתם יותר מאשר בראשונה אף דלא הוי

מבאר רבותינו

רבינו האלקי קודש הקדשים רבינו ישראל בעל שם טוב זלה"ה היה מסתיר עצמו מאוד בתחילת עבודתו הקדושה מלמעלה ומלמטה, כדי שלא יהיה התגרות עליו מלמעלה ומלמטה, ופעם אחת בא לפני הרב הקדוש הגאון בעל ספר פני יהושע זצ"ל להראות סכינו ששחט בה, כי בימי נעוריו היה שו"ב, וכשהוציא הסכין להראות לפניו, ראה רבינו בעל פני יהושע השם הוי"ה ברוך הוא על הסכין, ונבהל מאוד ממראה הזאת, ותיכף ומיד עמד מעל כסאו והתחיל לבקש מהריב"ש טוב שימחלו לו על שהטריח אותו על כך, והריב"ש טוב הקדוש אמר אז בזה הלשון: אפילו מלאך או שרף לא הכיר אותי עד עתה, והצדיק הזה תיכף ומיד הכיר אותי וראה מעלתי ע"כ.

(זקן ביתו לרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)
ואחר כך ראיתי בספר הקדוש פני יהושע וראיתי שהביא סברא זאת בשם ספר 'כנסת יחזקאל', וזה הספר אינו תחת ידי, ומתחילה החזיק הגאון בסברא זאת ואח"כ דחה אותו בשתי ידיים, דלהרי"ף והרמב"ם ורא"ש שפסקו דחדש בחו"ל דאורייתא, מנא לן לחלק בין של גויים לשל ישראל, והרב הזה הוא גאון שבאונים צדיק קדוש וחסידי, מיהושע עד יהושע לא קם כיהושע.
(אוצר החיים לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)
ולפעמים עומד על הצדיק מחלוקת מגלגול עבר, כמו שהיה לרבינו יהונתן הקדוש שהיה נשמה גבוהה ועמד על הצדיק מחלוקת כזה החליש דעתו ולשבור לבבו כאין לתקן מה שנכשול במחלוקת מון הקדוש קודש הקדשים פני יהושע יש בו ענין נפלא אין לכתוב.
(נתיב מצותיך לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)
פעם אחת נתבקש רבינו [קודש הקדשים רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א] לסאמבור על שבת קודש, ובערב שבת קודש בא הרב אב"ד דשם עם כל הבד"צ לקבל שלום, ובתוך כך אמרו לו: שיש להם שאלה בגט שכיב מרע ר"ל, וביקשו מרבינו שיאמר להם חוות דעתו, והשיב להם תשובה, ואח"כ אמר מעשה כזאת אירע להיפני יהושע ששאלו הבד"צ על גט כזה, והשיב להם הפסק, ואח"כ אמר [הפני יהושע]: היום חידשתי חידוש אחד אם הוא חשוב בשמים אני נותן זה החידוש במתנה להחולה ונתרפא. והפטיר רבינו: היום חידשתי יחוד חדש ובשמים שווה היחוד שלנו כמו החידוש של הפני יהושע, ועל כן אני נותן זה היחוד במתנה להחולה ואין צריך ליתן הגט ונתרפא.
(כתבי שם)

בתוך הגל אם יהיה אלקים עמדי והוציאני מן המקום הזה לשלום ויבנה לי בית נאמן להרבות גבולי בתלמידים לא אמנע עצמי מכותלי בית המדרש ולשקוד על דלתי העיון בסוגיית השי"ס ופוסקים וללון בעומקה של הלכה אף לילות הרבה בענין אחד, ובוה חשקה נפשי לילך בעקבות אבותי ה"ה אבי אמי רבתיא הגאון המנוח המפורסם הרב המאה"ג מוי יושע זצ"ל אשר שמו בקרבי האב"ד ורי"מ דק"ק קראקא שחיבר ספר 'מגיני שלמה' ליישב קושיות התוס' על רש"י ז"ל וליישב מה שמניחין התוספת בתימא. אני טרם אכלה לדבר הדברים אל לבי שמע ה' בקול עניי ונתן לי מהלכים בין העמודים כמין שביל ממש נעשה לי ויצאתי בשלום בלי פגע וחבל לא הווה בי, אז ידעתי נאמנה כי מה' היה הדבר ממש במקום שאין מצליח.
אחר המעשה הנ"ל נשא אשה בזיווג שני בת נגידים שהכניסה לו הרבה נדוניה, ועד יום פטירתו לא היה לו דאגת הפרנסה וישב על התורה בהרחבה גדולה.

רבנותו

בסוף שנת תע"ח נתקבל לאב"ד לגיל לבוב והטביע חותמו בעיר הגדולה, ומלבד הישיבה שהיה לו מקודם דאג גם כן לתינוקות של בית רבן שעליהם קאי עלמא, והשגיח על מלמדי התינוקות שיעשו מלאכתם בנאמנה, וגדיים נעשו תישיש ומלאה הארץ דעה את ה'. בשנת תי"ץ ביום י"ג מנחם אב קיבל כתב רבנות מהעיר ברלין שבאשכנז, שבשנה זו נחלקה קהילת ברלין שהיתה מאוחדת עם קהילת פרנקפורט דאודר, וקיבלו עליהם רב מיוחד רק להם והוא היה הראשון שנשא התואר אב"ד ברלין. בשנת תצ"ד קיבל רבינו כתב רבנות משני ערים גדולים במדינת אשכנז הלא המה מיץ ואמסטרדם, ואיווה למושב לו לאב"ד מיץ על מקום הגאון בעל הישיבות יעקב' שנסתלק אז, וכמה מתלמידיו אשר שתו בצמא את דבריו גלו עם רבם מעיר ברלין לעיר מיץ. בשנת ת"ק נפטר רבה של פרנקפורט דמיין הגאון רבי יעקב כ"ץ פאפערש וראשי הקהל ופרנסיה שמו עיניהם עליו, ושלחו לו כתב הרבנות להיות להם עטרת לראשם, שם ישב רבינו על המנוחה ועל הנחלה ומשם יצא תורה והוראה לכל הגלילות, עד שבשנות תקי"י תקי"א פרצה המחלוקת הגדולה בין רבי יהונתן איבשיץ להגר"י עמדין ותושבי העיר היו מאוהדי ר' יהונתן משא"כ רבינו תמך לצדו של רבי יעקב עמדין, והוצרך לעזוב את העיר ועד יום מותו פרק מעליו עול הרבנות והנהגה והוציא וסידר לאור תעלומות חכמה ספריו המפורסמים.

הסתלקותו ומורשתו

בסוף ימיו ישב רבינו בעיר אופנבאך ויקרבו ימיו למות ויקרא לבניו ויצו אותם שיקברו בעיר פפד"מ ושלא יספידוהו, ויגווע וימת ויאסוף אל עמיו ביום ועשי"ק י"ד שבט תקט"ז, הצוואה הראשונה קיימו בניו והובילו לקבורה בעיר פפד"מ, אבל הצוואה השנייה לא נתקיימה וכל בית ישראל הורידו כנחל דמעה על הלכח גאון ישראל וקדושו.

ספרו על השי"ס פני יהושע אשר הניח אחריו וממנו אבן ושתייה להבין עומק דברי הגמרא ורש"י ותוספות ומתבדרין דבריו בי מדרשא מיום פטירתו עד היום הזה והוא כנכסי צאן ברזל לכל באי שערי השי"ס.

הגנו להודיע לקהל הקודש מתפללו ולומדי בית מדרשינו והו"ר הגדול
לרגל יום המשה עשר בשבט ראש השנה לאילנות
יערוך כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א
את טיולתנו הסודר - פירות טיש
ליל רביעי אור ליום המשי בהיכל בית המדרש בשעה 8:30